

**Там,
де
падают
Ангели**

Там, де падають Ангели

Дорота
Тераковська

*Переклала з польської
Дзвінка Матіяш*

Львів
Видавництво Старого Лева
2021

УДК 821.162.1-31
Т 35

© Copyright by Katarzyna T. Nowak & Małgorzata Szumowska
© Copyright by Wydawnictwo Literackie, Kraków, 1999
All rights reserved

Дорота Тераковська

Т 35 Там, де падають Ангели [Текст] : роман ; пер. з пол. Дзвінки
Матіяш. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2021. — 352 с.
ISBN 978-617-679-860-6

Маленька Ева п'ятирічною втратила свого Ангела-Хоронителя, що впав із Драбини на землю й приречений тепер жити в подібі Бездомного. Що чекає на дівчинку після цієї втрати і на що доведеться піти Евиному Ангелу-Хоронителю задля її порятунку?

Відповідь — у щемкому, але світлому та сповненому роздумів про буття романі польської письменниці Дороти Тераковської, який запрошує до захопливої мандрівки в пошуках важливих відповідей на одвічні питання боротьби Добра і Зла.

УДК 821.162.1-31

© Дорота Тераковська, текст, 1998
© Дзвінка Матіяш, переклад
з польської, 2021
© Катерина Сад, обкладинка, форзац, 2021
© Видавництво Старого Лева,
українське видання, 2021

ISBN 978-617-679-860-6 (укр.)

ISBN 978-83-08-05315-7 (пол.) Усі права застережено

— Мамо! Матусю! Ангели летять у небі! — гукала Ева, вбігаючи до маминої майстерні. Дівчинка кумедно похитувалася на коротеньких, ще непевних ніжках, і Анна повеселіла, подумавши, що мала перевалюється з ніжки на ніжку, наче качечка. Звісно, вона це переросте, їй щойно п'ять років сповнилося... Зиркнула на донечку, всміхнулася з поблажливою лагідністю і повернулася до роботи.

— Мамо! Матусю! Ходи сюди! Хутенько! Ангели летять у небі! Ангели! — нетерпляче гукала Ева. Шарпала матір за спідницю, намагалася схопити її за руку, однак та була зайнята своєю працею. Зосереджено намагалася надати форму кусневі глини, що блискавично застигала. Працювала вже другий місяць і все одно була невдоволена. Скульптура не вельми була схожа на омріяну Піету. Витвір Анни мав відрізнитися від класичного: мати не побиватиметься над загиблим дитям. Вона оплакуватиме

лиху долю, що переслідує її чадо. Дитина її не померла — вона жива, однак страждає. Тому в матері мають бути трагічно стиснені губи, засмучене, сповнене співчуття обличчя, і біль пронизуватиме кожну його рисочку. Тим часом риси скульптури мертві: чогось їм бракує. І чого, біда його знає?!

Анна знову занурила руки в мокру клейку глину і приклала їх до запалих щік на великій чужій голові. Але ж це мало бути близьке і знайоме обличчя. Приплющивши очі, ще раз глянула на свій витвір.

«Ну й гидоту я ліплю», — подумала, відчуваючи образу на саму себе й на весь світ.

— Мамо! Матусю! Ангели летять у небі! Вони вже над нашою хаткою! Іди, глянь! Зараз же! Хутенько! — гукала маленька Ева, смикаючи матір за поділ. Дівчинка так хотіла, щоб мама взяла її за ручку і вийшла на ґанок подивитися на неймовірну дивовижу, яку вона зауважила, граючись у садку. Але мама й далі не реагувала, цілком поринувши в роботу.

...Ще хвилину тому Ева поливала водою землю, місила її, наче тісто, і, наслідуючи матір, намагалася виліпити кота. Але кіт так і не став схожим на кота. Отож дівчинка знищила його одним рухом, почавши все заново, — і саме тоді почула над головою спершу тихе й далеке, потім усе сильніше і врешті на диво могутнє тріпотіння крил. Підвела голівку — і побачила... Ангелів. Силу-силенну Ангелів. Вони летіли так високо, що важко було розгледіти окремі постаті, і водночас так низько, що вона одразу зрозуміла, що це за крилаті Істоти, які витали між Небом і Землею. Не птахи й не метелики. Ангели.

Мамі треба поспішити, якщо вона хоче їх побачити. Бо Ангели ось-ось можуть сховатися за хмарою чи полетіти за ліс. Або просто розтануть у повітрі. Бо вони точно не літають так щодня, адже Ева бачить їх уперше за все своє наче й коротке, але для неї — дуже довге життя. Якщо мама негайно не відірветься від роботи і не спуститься донизу, Ангели полетять геть. А тоді ніхто не повірить, що вони справді тут пролітали. Навіть бабуся.

— Мамо! Матусю! Ангели! Чуєш їхні крила?! Іди сюди!

Однак Анна тільки підійшла до вікна, прочитала його, навіть не поглянувши, що там надворі, й знову повернулася до роботи. Разом зі свіжим запахом вологого повітря майстерню заповнило якесь особливе й гучне лопотіння сотень могутніх крил.

Перелітні птахи.

«То вже весна», — подумала Анна, мимохіть здивувавшись — бо коли працювала, то забувала про час і навіть про пори року.

Відійшла від вікна і знову повернулася до своєї невдалої Пієти. Занурила руки в липку жовтаву глину, відчуваючи, яка вона чужа й холодна. Кепський знак. Коли ліпила у гармонії з собою, глина видавалася теплою. Однак Анна зрідка керувалася емоціями — частіше розумом. Не вірила в інтуїцію, про яку так любили балакати її колеги-митці. Вірила у впорядковану, логічну роботу мозку. Скульптуру слід було спершу продумати, потім намалювати ескіз в альбомі — і врешті виліпити. Така праця, як

і всі інші. Митці, що вірили в натхнення, видавалися Анні підозрілими.

— Ангели... — повторила замислено. — Ти дуже гарно назвала птахів, донечко. Мабуть, вони великі, якщо їхні крила так гучно лопотять. Це журавлі, лебеді чи, може, дикі качки?

— Це не птахи, матусю! Це Ангели. Я ж казала... — докірливо озвалась Ева.

Невже мама не розуміє? Уже кілька разів Ева вперто повторює, що над їхнім будинком, між небом і Землею, летять Ангели! Вона не про птахів розповідає! Зрештою, на небі ніяких птахів не видно — так ніби вони полякалися більших за себе створінь, що також уміють літати.

— Ага, так, Ангели... — повторила неуважно Анна, не відриваючи очей від скульптури. — То йди на них подивися, бо таке нечасто можна побачити. Вони прилітають тільки раз на рік, навесні, коли повертаються з теплих країв, де живуть узимку. Невдовзі ти це вивчатимеш. Ну йди, йди, а то вони повтікають, — додала нетерпляче — їй хотілось позбутися малої.

«Любов до дитини не змінює того факту, що дитина більше ускладнює, аніж полегшує роботу», — подумала Анна, відчувши недовге, але сильне роздратування. Ян мав стежити, щоб ніхто не заходив до майстерні, коли вона працює, — але він, мабуть, сидить біля комп'ютера і за інтернетом світу божого не бачить. Для нього саме цей світ, штучний, цілковито витворений свідомим людським генієм, а не силами природи чи випадку, був цікавіший, ніж реальний, створений... ким створений?

Анна не мала якихось чітких релігійних поглядів. Вона бігла до Бога, коли з'являлися проблеми або коли страждала, — як усі. Але страждала вона зрідка або й узагалі не страждала. Життя вберегло її від серйозних клопотів. Отож на щодень Анна була далеко від Бога, часто навіть сумнівалася, чи він є. Найбільше значення мав для неї світ її творчої уяви. У ньому не було місця ані для Бога, ані для природи. Анна вважала, що мистецтво не зобов'язане вшановувати божества або віддзеркалювати природу. Світ мистецтва був для неї цілком відокремленим світом, у якому діяли свої правила — зрозуміліші, ніж земні чи небесні.

«Для малої Еви найважливіша, мабуть, близька і справжня Мати-Земля: трави й квіти, що розквітають навесні, хмари, що бігають по небу, і лопотіння пташиних крилець», — мимохіть подумала Анна. Жартома ляснула донечку й випровадила її за двері. Це дитя, її рідне дитя, було таке миле й неповторне, але зараз дуже заважало.

— Іди, іди... — повторила ще раз, зачинивши за Евою двері.

З-за вікна й далі долинали лопотіння крил, проте Анна, зайнята своїми думками, не звертала на нього уваги, хоча воно ставало все голоснішим. Здавалося, що те лопотіння чулося звідусіль — з усіх країв небосхилу — і лунало, ніби музика. Видавалося, що хтось сів за гучний орган і вдаряє по клавішах, видобуваючи звуки, схожі на дику несамовиту пісню. Але набридлива музика пташиних крил відволікала Анну, отож вона зачинила вікно, навіть не

визирнувши надвір. Бо що могла там побачити? Той самий сад, луг за парканом і ліс, що темнів на обрії? І птахів, яких тут завжди предосить.

Ось вона доліпила до губ Пієти невеличку грудочку глини, надала їй пальцями форми і здивовано виявила, що досягнула саме того ефекту, про який мріяла вже два місяці: уста скульптури свідчили про відчай і беззвучно, пронизливо благали порятунку.

«Чудово», — шепнула сама до себе й зачинила друге вікно. Шум, що долинав ззовні, дратував її. Пригадала, що Густаву Малеру, коли він писав музику, заважав пташиний спів, тож його дружина відганяла пташок від їхнього будинку. Тому Анна, виліплюючи свої неповторні скульптури, також любила відмежувати себе від усіх світів, що її оточували: від світу Землі й природи, від міста й цивілізації — і навіть від родини.

Маленька Ева, засмучена маминою байдужістю, протупотіла сходами донизу, а велика Анна повернулася до своєї часом мало вдячної, а часом захопливої праці. Чудова та мить, коли помічаєш, що омріяний витвір близький до ідеалу. І жахлива — коли ідеал віддаляється, а його місце займає неоковирна клейка маса. Щось, що мало стати витонченою скульптурою, залишається здоровенним і німим куснем глини. У такі хвилини Анна воліла би працювати на пошті або бути домогосподаркою. Принаймні вона б мала спокійну роботу. Не туди відправлений поштовий переказ чи глевкий пиріг не завдавали б такого болю, як невдала Пієта.

— Ангели... — повторила весело, але з прихованим роздратуванням. — Мені теж би знадобився Ангел, завдяки якому до мене прийшло б оте так зване натхнення!

А натхнення, в яке вона не вірила, якраз прийшло до неї на коротку мить — і зникло. І знову Анна стояла безсило перед байдужою до її старань глиняною фігурою.

Маленька Ева вийшла надвір. Зупинилась у садку, високо задерши голову. У небі й далі летіли Ангели. Були їх сотні. Ціла зграя. Зграя?.. Мабуть, про Ангелів не годиться говорити, що вони — зграя. А як тоді? Дівчинка не знала. Ангели тим часом кружляли, злітали то нижче, то вище, пливли, танцювали у небесному просторі, а їхні білі крила виблискували золотом у сонячному промінні.

...Ні, неправда. Серед біло-золотих були й Чорні Ангели. Ева спершу їх не помітила — їй здалося, що це темні грозові хмари. Але зараз добре побачила Білих та Чорних, і їй навіть ввижалося, що Чорних більше. Чорні теж виблискували, поглинаючи сонячне проміння, крадучи його світло. У дивовижній красі цього видовища було щось зловісне — не лише гармонія і краса. Здавалося, що Чорні загрожують Білим. Дівчинка інстинктивно це відчула, адже Ангели летіли високо, і важко було збагнути, що там діється. Просто літають? Чи б'ються між собою, як яструби зі зграйкою горлиць? Бути такого не може, бо ж Ангели — як казала бабуся — добрі й лагідні!